Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

8. září 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Trestní řízení týkající se trestných činů v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH) — Článek 325 SFEU — Vnitrostátní právní úprava stanovící absolutní promlčecí lhůty, které mohou vést k beztrestnosti trestných činů — Potenciální ohrožení finančních zájmů Evropské unie — Povinnost vnitrostátního soudu neuplatnit jakákoli ustanovení vnitrostátního práva, která by mohla ohrozit splnění povinností, jež členským státům ukládají unijní právní předpisy“

Ve věci C-105/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunale di Cuneo (Itálie) ze dne 17. ledna 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 5. března 2014, v trestním řízení proti

Ivu Taricovi,

Eziu Filippimu,

Isabelle Leonetti,

Nicolovi Spagnolovi,

Davidu Salvonimu,

Flaviu Spaccaventovi,

Gorancu Anakievovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen, T. von Danwitz a J.-C. Bonichot, předsedové senátů, A. Arabadžev, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger (zpravodajka), A. Prechal, E. Jarašiūnas a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: L. Carrasco Marco, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 3. března 2015,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za G. Anakieva L. Sanim, avvocato,

* Jednací jazyk: italština.

— za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s M. Salvatorellim a L. Ventrellou, avvocati dello Stato,

— za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,

— za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,

— za Evropskou komisi P. Rossim a R. Lyalem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 30. dubna 2015,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 101 SFEU, 107 SFEU a 119 SFEU, jakož i článku 158 směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. L 347, s. 1).

2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení zahájeného proti I. Tariccovi, E. Filippimu, I. Leonetti, N. Spagnolovi, D. Salvonimu, F. Spaccaventovi a G. Anakievovi (dále jen společně „obvinění“) z důvodu, že založili a organizovali spolčení za účelem páchání různých trestných činů v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH).

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 325 SFEU stanoví:

„1. Unie a členské státy bojují proti podvodům a jiným protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie opatřeními přijatými podle tohoto článku, která mají odstrašující účinek a poskytují v členských státech a v orgánech, institucích a jiných subjektech Unie účinnou ochranu.

2. Členské státy přijmou k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodů ohrožujících jejich vlastní finanční zájmy.

[...]“

Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství

4 Podle preambule Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracované na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii a podepsané v Lucemburku dne 26. července 1995 (Úř. věst. C 316, s. 48, dále jen „Úmluva PIF“), jsou smluvní strany této úmluvy, tj. členské státy Evropské unie, přesvědčeny, „že v zájmu ochrany finančních zájmů Evropských společenství je zapotřebí trestně stíhat podvodné jednání, které tyto zájmy poškozuje“ a že „je nezbytné trestat tato jednání jako trestné činy účinnými, přiměřenými a odrazujícími tresty, aniž je dotčeno uplatnění jiných sankcí v určitých přiměřených případech, a stanovit, alespoň v závažných případech, tresty odnětí svobody“.

5 Článek 1 odst. 1 Úmluvy PIF stanoví:

„Pro účely této úmluvy je podvodem poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Evropských společenství:

[...]

b) v oblasti příjmů každé úmyslné jednání nebo opomenutí týkající se

— použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo dokladů, které má za následek nedovolené snížení prostředků v souhrnném rozpočtu Evropských společenství či v rozpočtech spravovaných Evropskými společenstvími nebo jejich jménem;

[...]“

6 Článek 2 odst. 1 této úmluvy stanoví:

„Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby jednání uvedené v článku 1 a účastenství na jednání uvedeném v čl. 1 odst. 1, návod k němu nebo pokus o ně bylo možné trestat účinnými, přiměřenými a odrazujícími tresty včetně, alespoň v případech závažných podvodů, trestů odnětí svobody, pro které je možné vydání, přičemž za závažný podvod musí být považován podvod dosahující určité minimální částky, kterou stanoví každý členský stát. Výše této minimální částky však nesmí přesahovat 50 000 [eur].“

Směrnice 2006/112

7 Článek 131 směrnice 2006/112 stanoví:

„Osvobození od daně podle kapitol 2 až 9 [hlavy IX směrnice 2006/112] se uplatňují, aniž jsou dotčeny jiné předpisy Společenství, a za podmínek, které členské státy stanoví k zajištění správného a jednoduchého uplatňování těchto osvobození a k zamezení veškerých daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem či zneužití daňového režimu.“

8 Článek 138 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy osvobodí od daně dodání zboží, které bylo odesláno nebo přepraveno mimo jejich území, avšak uvnitř Společenství, prodávajícím nebo pořizovatelem nebo na účet jednoho z nich, uskutečněné pro jinou osobu povinnou k dani nebo právnickou osobu nepovinnou k dani, která jedná jako taková, v jiném členském státě než ve státě zahájení odeslání nebo přepravy zboží.“

9 Článek 158 uvedené směrnice stanoví:

„1. [...] mohou členské státy režim uskladnění v jiném než celním skladu zavést v těchto případech:

a) je-li zboží určeno pro bezdaňové prodejny [...]

[...]

2. Využijí-li členské státy možnost osvobození od daně stanovenou v odst. 1 písm. a), přijmou opatření nezbytná k tomu, aby zajistily správné a jednoduché uplatňování tohoto osvobození a zabránily jakýmkoli daňovým únikům, vyhýbání se daňovým povinnostem či zneužití daňového režimu.

[...]“

Rozhodnutí 2007/436/ES

10 Článek 2 odst. 1 písm. rozhodnutí Rady 2007/436/ES, Euratom ze dne 7. června 2007 o systému vlastních zdrojů Evropských společenství (Úř. věst. L 163, s. 17) zní takto:

„Vlastní zdroje souhrnného rozpočtu Evropské unie tvoří tyto příjmy:

[...]

b) [...] příjmy z použití jednotné sazby pro všechny členské státy na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel Společenství. [...]“

Italské právo

11 Článek 157 trestního zákoníku, ve znění zákona č. 251 ze dne 5. prosince 2005 (GURI č. 285 ze dne 7. prosince 2005, dále jen „trestní zákoník“), týkající se promlčení v oblasti trestního práva stanoví toto:

„Trestný čin je promlčen ve lhůtě, která odpovídá horní hranici sazby trestu stanoveného zákonem, a v každém případě ve lhůtě, která nesmí být v případě zločinů kratší než šest let a v případě přečinů kratší než čtyři roky, a to i když se za ně ukládá trest pouze ve formě pokuty.“

[...]“

12 Článek 158 tohoto zákoníku upravuje počátek běhu promlčecí lhůty takto:

„V případě dokonaného trestného činu začíná promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy byl daný čin spáchán; v případě pokusu o trestný čin ode dne, kdy bylo ukončeno jednání pachatele a v případě pokračujícího trestného činu ode dne, kdy bylo ukončeno pokračování trestného činu.

[...]“

13 Článek 159 tohoto zákoníku, který stanovuje pravidla stavení běhu promlčecí lhůty, zní takto:

„Běh promlčecí lhůty se staví ve všech případech, kdy je zastavení řízení, trestního procesu nebo lhůty pro předběžné zadržení ve vazbě stanoveno zvláštním zákonným ustanovením, jakož i v následujících případech:

1) povolení stíhání;

2) postoupení věci jinému soudu;

3) zastavení řízení nebo trestního procesu z důvodu překážek na straně účastníků řízení nebo advokátů, anebo na žádost obviněného či jeho advokáta. [...]

[...]

Promlčecí lhůta začne znovu běžet ode dne, kdy pominul důvod jejího zastavení.“

14 Článek 160 téhož zákoníku, který upravuje přerušení běhu promlčecí lhůty, stanoví:

„Běh promlčecí lhůty se přerušuje rozsudkem nebo trestním příkazem.

Běh promlčecí lhůty se přerušuje rovněž usneseními, která se týkají uplatnění osobních předběžných opatření, [...] [a] usnesením, kterým se nařizuje předběžné jednání [...]

Přerušená promlčecí lhůta začne znovu běžet ode dne přerušení. Pokud je úkonů způsobujících přerušení více, promlčecí lhůta začne běžet od posledního z nich; lhůty stanovené v článku 157 nemohou být nicméně v žádném případě prodlouženy nad rámec lhůt podle čl. 161 druhého pododstavce, s výjimkou trestných činů stanovených v čl. 51 odst. 3a a 3c trestního řádu."

15 Článek 161 trestního zákoníku, který stanoví účinky stavení a přerušení běhu promlčecí lhůty, zní takto:

„Stavení a přerušení běhu promlčecí lhůty má účinky vůči všem osobám, které spáchaly trestný čin.

S výjimkou stíhání trestných činů podle čl. 51 odst. 3a a 3c trestního řádu může přerušení promlčecí doby vést k jejímu prodloužení nanejvýš o čtvrtinu její maximální stanovené délky [...]"

16 Článek 416 trestního zákoníku stanoví trest odnětí svobody až na sedm let pro zakladatele spolčení zaměřeného na páchání trestných činů. Za prostou účast na takovém spolčení je stanoven trest odnětí svobody až na pět let.

17 Podle článku 2 legislativního nařízení č. 74, kterým se stanoví nová právní úprava týkající se trestné činnosti v oblasti daně z příjmů a daně z přidané hodnoty (decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto), ze dne 10. března 2000 (GURI č. 76 ze dne 31. března 2000, dále jen „legislativní nařízení č. 74/2000"), je podání podvodného přiznání k DPH za použití faktur nebo jiných dokumentů pro neexistující operace trestáno trestem odnětí svobody v délce jednoho roku a šesti měsíců až šesti lety. Podle článku 8 legislativního nařízení č. 74/2000 hrozí tatáž trestní sazba osobě, která vystavuje fiktivní faktury s cílem umožnit třetím osobám nezaplacení DPH.

Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a předběžné otázky

18 Obviněným je před Tribunale di Cuneo kladeno za vinu, že v průběhu zdaňovacích období 2005 až 2009 založili a organizovali zločinné spolčení s cílem páchat různé trestné činy v oblasti DPH. Je jim vytýkáno, že uskutečňovali podvodné právní konstrukce typu „kolotočový podvod s DPH" spočívající zejména v zakládání účelových finančních společností zastoupených pouze číslem poštovní schránky (dále jen „společnosti-poštovní schránky") a ve vydávání falešných dokumentů, na základě kterých nabývali majetek bez DPH, v projednávané věci láhve šampaňského. Tato operace měla společnosti Planet Srl (dále jen „Planet") umožnit nakládat s danými produkty za nižší cenu, než byla cena na trhu, a mohla je dále prodávat svým zákazníkům, čímž na tomto trhu narušovala hospodářskou soutěž.

19 Společnost Planet přijímala faktury vystavované společnostmi-poštovními schránkami týkající se neexistujících operací. Tyto společnosti však nepodaly roční přiznání k DPH, anebo pokud je podaly, v každém případě neprovedly příslušné platby. Společnost Planet naproti tomu zaznamenávala faktury vystavené těmito společnostmi-poštovními schránkami do svého účetnictví, přičemž neoprávněně odpočítávala DPH uvedenou na těchto fakturách, v důsledku čehož podávala podvodná roční přiznání k DPH.

20 Z předkládacího usnesení vyplývá, že předkládající soud vydal v návaznosti na několik procesních překážek ve věci, která mu byla předložena, a poté, co zamítl řadu námitek vznesených obviněnými v rámci předběžného jednání konaného před tímto soudem, na jedné straně rozsudek o zastavení

trestního stíhání jednoho z obviněných, kterým byl G. Anakiev, s tím, že dotčená protiprávní jednání byla vůči němu již promlčena. Na druhé straně by měl vydat rozhodnutí o zahájení hlavního řízení proti ostatním obviněným a současně stanovit datum hlavního líčení.

21 Předkládající soud upřesňuje, že podle článků 2 a 8 legislativního nařízení č. 74/2000 je za protiprávní jednání vytýkaná obviněným stanoven trest odnětí svobody až na šest let. Naproti tomu za trestný čin zločinného spolčení upravený v článku 416 trestního zákoníku, z něhož mohou být obvinění rovněž shledáni vinnými, je stanoven trest odnětí svobody až na sedm let pro zakladatele spolčení a až na 5 let pro prosté členy. Pro zakladatele zločinného spolčení tudíž činí promlčecí lhůta sedm let, zatímco pro všechny ostatní šest let. Posledním úkonem, který vedl k přerušení uvedené lhůty, bylo usnesení o nařízení předběžného jednání.

22 Navzdory tomu, že došlo k přerušení běhu promlčecí lhůty, může být tato lhůta podle čl. 160 posledního pododstavce trestního zákoníku ve spojení s článkem 161 tohoto zákoníku (dále jen „dotčená vnitrostátní ustanovení“) prodloužena nanejvýš na sedm let a šest měsíců, anebo v případě zakladatelů zločinného spolčení nanejvýš na osm let a devět měsíců ode dne, kdy došlo ke spáchání trestného činu. Předkládající soud má za to, že je jisté, že všechna protiprávní jednání budou promlčena – pokud se tak již nestalo – nejpozději dne 8. února 2018, tedy ještě předtím, než bude moci být vůči obviněným vydán pravomocný rozsudek. Tato skutečnost bude mít za následek, že obvinění, kteří se údajně dopustili úniku na DPH ve výši několika milionů eur, zůstanou v důsledku uplynutí promlčecí lhůty fakticky nepotrestáni.

23 Podle předkládajícího soudu byl tento následek vskutku předvídatelný vzhledem k existenci pravidla obsaženého v čl. 160 posledním pododstavci trestního zákoníku, které ve spojení s pravidlem obsaženým v čl. 161 druhém pododstavci tohoto zákoníku tím, že v návaznosti na přerušení běhu promlčecí lhůty umožňuje prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, ve skutečnosti ve většině případů trestního stíhání nepřerušuje běh promlčecí lhůty.

24 Trestní stíhání týkající se takových daňových úniků, jichž se měli dopustit obvinění, obvykle zahrnují velmi složitá vyšetřování, takže řízení trvá velmi dlouhou dobu již ve fázi předběžných vyšetřování. Vzhledem k takové době trvání řízení ve všech jeho stupních v těchto typech případů není faktická beztrestnost v Itálii ojedinělým nýbrž, obvyklým případem. Pro orgány italské daňové správy je navíc zpravidla nemožné získat zpět částky daně, která byla předmětem dotčeného protiprávního jednání.

25 Předkládající soud se v této souvislosti domnívá, že dotčená vnitrostátní ustanovení nepřímo povolují nekalou soutěž uskutečňovanou některými hospodářskými subjekty usazenými v Itálii oproti podnikům usazeným v jiných členských státech, čímž porušují článek 101 SFEU. Podle jeho názoru mohou tato ustanovení navíc zvýhodňovat některé podniky v rozporu s článkem 107 SFEU. Uvedená ustanovení mají kromě toho ve skutečnosti za následek osvobození od daně, které není stanoveno v čl. 158 odst. 2 směrnice 2006/112. A konečně je beztrestnost pachatelů daňových úniků v rozporu s hlavní zásadou zakotvenou v článku 119 SFEU, podle níž musí členské státy zajistit zdravý stav svých veřejných financí.

26 Předkládající soud se nicméně domnívá, že pokud by mu bylo umožněno nepoužít dotčená vnitrostátní ustanovení, bylo by v Itálii možné zajistit účinné uplatňování unijního práva.

27 Za těchto okolností se Tribunale di Cuneo rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Dochází k porušení ustanovení o ochraně hospodářské soutěže obsaženého v článku 101 SFEU tím, že poslední pododstavec článku 160 trestního zákoníku stanoví prodloužení promlčecí lhůty v důsledku přerušení pouze o čtvrtinu její původní délky, a tudíž umožňuje promlčení trestných činů s následkem beztrestnosti navzdory včasnému vyšetřování a trestnímu stíhání?

2) Zavedla Italská republika formu státní podpory zakázanou v článku 107 SFEU tím, že poslední pododstavec článku 160 trestního zákoníku stanoví prodloužení promlčecí lhůty v důsledku přerušení pouze o čtvrtinu její původní délky, a tudíž zbavuje trestních následků trestné činy spáchané nepoctivými hospodářskými subjekty?

3) Doplnila Italská republika neoprávněně další osvobození k těm, která jsou taxativně upravena v článku 158 směrnice 2006/112, tím, že poslední pododstavec článku 160 trestního zákoníku stanoví prodloužení promlčecí lhůty v důsledku přerušení pouze o čtvrtinu její původní délky, a tudíž poskytuje beztrestnost těm, kteří zneužívají tuto směrnici?

4) Dochází k porušení zásady zdravých financí zakotvené v článku 119 SFEU tím, že poslední pododstavec článku 160 trestního zákoníku stanoví prodloužení promlčecí lhůty v důsledku přerušení o pouhou čtvrtinu její původní délky, a tudíž netrestá jednání, která stát připravují o nezbytné zdroje, a neplní své závazky vůči Evropské unii?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti otázek

28 G. Anakiev má stejně jako italská a německá vláda za to, že otázky položené předkládajícím soudem jsou nepřípustné. G. Anakiev v tomto ohledu uvádí, že ustanovení vnitrostátního práva upravující promlčení v případě daňových trestných činů byla nedávno změněna, takže úvahy předkládajícího soudu jsou neopodstatněné. Italská a německá vláda se v podstatě domnívají, že výkladové otázky položené předkládajícím soudem jsou čistě abstraktní nebo hypotetické a nemají žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení.

29 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání svého rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen o nich rozhodnout (viz zejména rozsudek Banco Privado Português a Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, bod 34 a citovaná judikatura).

30 Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se unijního práva vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem ze strany Soudního dvora je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudek Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, bod 29 a citovaná judikatura).

31 Avšak jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 45 a násl. svého stanoviska, v projednávané věci zjevně nejsou splněny podmínky, které by mohly Soudní dvůr vést k odmítnutí rozhodnout o položených otázkách. Údaje obsažené v předkládacím usnesení totiž Soudnímu dvoru umožňují podat předkládajícímu soudu užitečné odpovědi. Tyto údaje kromě toho umožňují zúčastněným osobám ve smyslu článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie užitečně se vyjádřit k dané věci.

32 Z předkládacího rozhodnutí dále jasně vyplývá, že otázky položené Soudnímu dvoru nejsou v žádném ohledu hypotetické a že existuje vztah k realitě sporu v původním řízení, jelikož se tyto otázky týkají výkladu několika ustanovení unijního práva, která předkládající soud pokládá za rozhodující pro následné rozhodnutí, jenž vydá ve věci v původním řízení, zejména pokud jde o předání obviněných soudnímu kolegiu.

33 Za těchto podmínek musí být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce prohlášena za přípustnou.

K třetí otázce

34 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat na prvním místě, je zaprvé, zda taková vnitrostátní právní úprava týkající se promlčení trestných činů, jako je úprava zakotvená v dotčených vnitrostátních ustanoveních, která v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení stanovila, že úkon, který vede k přerušení běhu lhůty a spadá do rámce trestních stíhání týkajících se trestných činů v oblasti DPH, měl za následek prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, takže stíhané osoby mohly získat faktickou beztrestnost, zavádí případ osvobození od DPH, který není stanoven v článku 158 směrnice 2006/112. Pro případ kladné odpovědi na tuto otázku se předkládající soud zadruhé táže, zda je oprávněn nepoužít tato ustanovení.

Ke slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je úprava tvořená dotčenými vnitrostátními ustanoveními, s unijním právem

35 Je třeba předeslat, že ačkoli třetí otázka obsahuje odkaz na článek 158 směrnice 2006/112, z odůvodnění předkládacího rozhodnutí jasně vyplývá, že podstatou této otázky předkládajícího soudu je, zda taková vnitrostátní právní úprava, jako je úprava tvořená dotčenými ustanoveními, nebrání účinnému boji proti únikům v oblasti DPH v dotčeném členském státě v rozporu se směrnicí 2006/112, i obecně v rozporu s unijním právem.

36 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v oblasti DPH ze směrnice 2006/112 ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU vyplývá, že členské státy mají nejen obecnou povinnost přijmout všechna legislativní a správní opatření vhodná k zajištění toho, aby splatná DPH byla vybrána na jejich příslušných územích v plné výši, ale také povinnost bojovat proti daňovým únikům (v tomto smyslu viz rozsudek Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 25 a citovaná judikatura).

37 Kromě toho článek 325 SFEU členským státům ukládá povinnost bojovat proti protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie odstrašujícími a účinnými opatřeními a zejména jim ukládá povinnost přijmout k zamezení podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodům ohrožujícím jejich vlastní zájmy (viz rozsudek Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 26 a citovaná judikatura).

38 Soudní dvůr v tomto ohledu zdůraznil, že vzhledem k tomu, že mezi vlastní zdroje Unie podle čl. 2 odst. 1 písm. b) rozhodnutí 2007/436 patří mimo jiné příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel Unie, existuje přímá spojitost mezi výběrem příjmů z DPH v souladu s použitelným unijním právem a poskytnutím odpovídajících zdrojů z DPH unijnímu rozpočtu, neboť jakákoli mezera ve výběru příjmů z DPH je potenciálně příčinou snížení zdrojů z DPH (viz rozsudek Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 26).

39 Členské státy sice mají volnost při výběru použitelných sankcí, které mohou mít formu správních sankcí, trestních sankcí nebo kombinace obou, za účelem zaručení výběru příjmů z DPH v plné výši, a tím ochrany finančních zájmů Unie v souladu s ustanoveními směrnice 2006/112 a s článkem 325 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 34 a citovaná judikatura), nicméně trestní sankce mohou být nevyhnutelné v rámci účinného a odstrašujícího boje proti některým závažným případům daňových úniků v oblasti DPH.

40 Ostatně je třeba připomenout, že podle čl. 2 odst. 1 Úmluvy PIF musí členské státy přijmout nezbytná opatření, aby bylo možné trestat jednání představující daňový únik ohrožující finanční zájmy Unie účinnými, přiměřenými a odrazujícími tresty včetně, alespoň v případech závažných podvodů, trestů odnětí svobody.

41 Pojem „podvod“ je definován v článku 1 Úmluvy PIF jako „[...] každé úmyslné jednání nebo opomenutí týkající se použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo dokladů, které má za následek nedovolené snížení prostředků v souhrnném rozpočtu [Unie] či v rozpočtech spravovaných [Unií] nebo [jejím] jménem“. Tento pojem se tudíž vztahuje na příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel Unie. Tento závěr nemůže být zpochybněn skutečností, že DPH není vybírána přímo jménem Unie, jelikož článek 1 Úmluvy PIF právě nestanoví takovou podmínku, která by byla v rozporu s cílem této úmluvy, kterým je posílení boje proti podvodům ohrožujícím finanční zájmy Unie.

42 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že vnitrostátní právní úprava stanoví trestní sankce za trestné činy, které jsou předmětem trestního stíhání v původním řízení, a sice zejména za založení zločinného spolčení s cílem páchat trestné činy v oblasti DPH, jakož i za daňové úniky v téže oblasti ve výši několika milionů eur. Je třeba konstatovat, že takové trestné činy představují závažný podvod ohrožující finanční zájmy Unie.

43 Ze všech úvah uvedených v bodech 37 a 39 až 41 tohoto rozsudku vyplývá, že členské státy musí zajistit, aby takové případy závažného podvodu byly trestány zejména účinnými a odrazujícími tresty. Opatření přijatá v tomto ohledu musí být navíc stejná jako opatření, která členské státy přijímají v rámci boje proti podvodům stejné závažnosti, které ohrožují jejich vlastní finanční zájmy.

44 Vnitrostátnímu soudu tedy přísluší, aby při zohlednění veškerých relevantních právních a skutkových okolností ověřil, zda použitelná vnitrostátní ustanovení umožňují účinně a odstrašujícím způsobem sankcionovat případy závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie.

45 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že ani předkládající soud, ani zúčastněné strany, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, nezpochybnily odstrašující charakter trestních sankcí uvedených daným soudem, a sice trest odnětí svobody až na sedm let, ani slučitelnost okolnosti, že v italském trestním právu je stanovena promlčecí lhůta pro skutečnosti zakládající trestný čin podvodu, který ohrožuje finanční zájmy Unie, s unijním právem.

46 Z předkládacího rozhodnutí ovšem vyplývá, že dotčená vnitrostátní ustanovení tím, že v případě přerušení běhu promlčecí lhůty z některého z důvodů uvedených v článku 160 trestního zákoníku stanoví pravidlo, podle něhož délka promlčecí doby nemůže být v žádném případě prodloužena více než o čtvrtinu své původní délky, mají s ohledem na složitost a délku trestních řízení vedoucích k přijetí pravomocného rozsudku za následek neutralizaci časového účinku důvodu, který vedl k přerušení běhu promlčecí lhůty.

47 Dospěje-li vnitrostátní soud k závěru, že použití vnitrostátních ustanovení týkajících se přerušení promlčecí lhůty by mělo za následek, že skutky zakládající trestný čin závažného podvodu nebudou ve značném počtu případů potrestány, jelikož budou obecně promlčeny dříve, než bude možné uložit pravomocným rozhodnutím trestní sankci stanovenou zákonem, bylo by třeba konstatovat, že opatření stanovená vnitrostátním právem v rámci boje proti daňovým únikům a jiným nelegálním činnostem ohrožujícím finanční zájmy Unie nelze pokládat za účinná a odstrašující, což by bylo neslučitelné s čl. 325 odst. 1 SFEU, čl. 2 odst. 1 Úmluvy PIF a se směrnicí 2006/112 ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU.

48 Vnitrostátnímu soudu kromě toho přísluší ověřit, zda jsou dotčená vnitrostátní ustanovení používána v případech daňových úniků v oblasti DPH stejným způsobem jako v případech daňových úniků ohrožujících finanční zájmy pouze Italské republiky, jak vyžaduje čl. 325 odst. 2 SFEU. Tak by tomu nebylo například tehdy, kdyby čl. 161 druhý pododstavec trestního zákoníku stanovil delší promlčecí

lhůty pro skutky srovnatelné povahy a závažnosti, které ohrožují finanční zájmy Italské republiky. Avšak jak poznamenala Evropská komise při jednání před Soudním dvorem – a s výhradou ověření vnitrostátním soudem – italské právní předpisy zejména nestanoví žádnou absolutní promlčecí lhůtu pro protiprávní jednání týkající se spolčení založených za účelem páchání trestných činů v oblasti spotřební daně z tabákových výrobků.

K následkům případné neslučitelnosti dotčených vnitrostátních ustanovení s unijním právem a úloha vnitrostátního soudu

49 Dospěje-li vnitrostátní soud k závěru, že dotčená vnitrostátní ustanovení nesplňují požadavky vyplývající z unijního práva týkající se účinnosti a odstrašujícího charakteru opatření přijímaných v rámci boje proti podvodům v oblasti DPH, je povinen zajistit plný účinek ustanovení unijního práva tak, že podle potřeby upustí od použití uvedených ustanovení a neutralizuje tak následek uvedený v bodě 46 tohoto rozsudku, aniž nejprve musí žádat o jeho odstranění legislativní cestou nebo jakýmkoliv jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekat (v tomto smyslu viz rozsudky Berlusconi a další, C-387/02, C-391/02 a C-403/02, EU:C:2005:270, bod 72 a citovaná judikatura, jakož i Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 51 a citovaná judikatura).

50 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že povinnost členských států bojovat proti protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie odstrašujícími a účinnými opatřeními, jakož i jejich povinnost přijímat k zamezení podvodům ohrožujícím tyto zájmy stejná opatření, jaká přijímají k zamezení podvodům ohrožujícím jejich vlastní finanční zájmy, jsou povinnosti uložené zejména primárním unijním právem, a sice čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU.

51 Tato ustanovení primárního unijního práva členským státům ukládají přesnou povinnost dosáhnout výsledku, která není vázána na žádnou podmínku týkající se použití pravidla v nich obsaženého, zmíněného v předchozím bodě.

52 Ustanovení čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU mají tedy podle zásady přednosti unijního práva ve vztazích s vnitrostátním právem členských států za následek, že pouhým vstupem v platnost činí bez dalšího nepoužitelným jakékoli stávající ustanovení vnitrostátního práva, které by s nimi bylo v rozporu (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ANAFE, C-606/10, EU:C:2012:348, bod 73 a citovaná judikatura).

53 Je třeba dodat, že pokud by se vnitrostátní soud rozhodl neuplatnit dotčená vnitrostátní ustanovení, musí rovněž zajistit, aby byla dodržena základní práva dotčených osob. Těmto osobám by totiž mohly být uloženy sankce, kterým by se se vší pravděpodobností vyhnuly, pokud by byla uplatněna tato ustanovení vnitrostátního práva.

54 V tomto ohledu odkazovalo několik zúčastněných stran, které předložily vyjádření Soudnímu dvoru, na článek 49 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), který zakotvuje zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů, podle nichž zejména nesmí být nikdo odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem

55 S výhradou ověření relevantních skutečností vnitrostátním soudem by však nepoužití dotčených vnitrostátních ustanovení vedlo pouze k tomu, že by nedošlo ke zkrácení obecné promlčecí lhůty v rámci probíhajícího trestního řízení, bylo by umožněno účinné stíhání trestných činů a v případě potřeby zajištěno rovné zacházení mezi sankcemi ukládanými na ochranu finančních zájmů Unie a sankcemi ukládanými na ochranu finančních zájmů Italské republiky. Takové nepoužití vnitrostátního práva by neznamenalo porušení práv obviněných, jak jsou zaručena článkem 49 Listiny.

56 Nepoužití vnitrostátního práva by totiž v žádném ohledu nevedlo k odsouzení obviněných za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního práva trestně stíhaným trestným činem (obdobně viz rozsudek Niselli, C-457/02, EU:C:2004:707, bod 30), ani k uplatnění sankce, která nebyla v uvedené době stanovena předpisy tohoto práva. Skutky vytýkané obviněným ve věci v původním řízení naopak v době jejich spáchání zakládaly tentýž trestný čin a byly postižitelné týmiž trestními sankcemi, jaké jsou stanoveny v současnosti.

57 Tento závěr je potvrzen judikaturou Evropského soudu pro lidská práva týkající se článku 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě, který zakotvuje práva odpovídající právům zaručeným článkem 49 Listiny. Podle této judikatury totiž prodloužení promlčecí doby a její okamžité použití nenarušuje práva zaručená článkem 7 uvedené úmluvy, jelikož toto ustanovení nelze vykládat tak, že brání prodloužení promlčecích lhůt, jestliže vytýkané skutky nebyly nikdy promlčeny [v tomto smyslu viz rozsudky ESLP Coëme a další v. Belgie, č. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 a 33210/96, § 149, ESLP 2000-VII; Scoppola v. Itálie (č. 2), č. 10249/03, § 110 a citovaná judikatura, 17. září 2009, a OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Rusko, č. 14902/04, § 563, 564 a 570, jakož i citovaná judikatura, 20. září 2011].

58 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že taková vnitrostátní právní úprava týkající se promlčení trestných činů, jako je úprava zakotvená v dotčených vnitrostátních ustanoveních, která v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení stanovila, že úkon, který vede k přerušení běhu lhůty a spadá do rámce trestních stíhání týkajících se závažných podvodů v oblasti DPH, má za následek prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, může ohrozit splnění závazků uložených členským státům článkem 325 odst. 1 a 2 SFEU, pokud by tato vnitrostátní právní úprava ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie bránila uložení účinných a odstrašujících sankcí nebo pokud by stanovila delší promlčecí lhůty pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotyčného členského státu než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy Unie, ověření čehož přísluší vnitrostátnímu soudu. Vnitrostátní soud je povinen poskytnout plný účinek čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU tak, že podle potřeby upustí od použití ustanovení vnitrostátního práva, která by dotyčnému členskému státu mohla bránit v dodržování povinností, které mu ukládá čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU.

K první, druhé a čtvrté otázce

59 Podstatou první, druhé a čtvrté otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda taková právní úprava promlčení trestných činů spáchaných v oblasti DPH, jako je úprava stanovená dotčenými vnitrostátními ustanoveními v jejich znění v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení, může být posuzována ve světle článků 101 SFEU, 107 SFEU a 119 SFEU.

60 Pokud jde zaprvé o článek 101 SFEU, toto ustanovení zakazuje veškeré dohody mezi podniky a veškerá jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 60 svého stanoviska, případné nedostatečné používání vnitrostátních ustanovení trestního práva v oblasti DPH nicméně nemá nezbytný vliv na případná koluzivní jednání mezi podniky odporující článku 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU.

61 Pokud jde zadruhé o zákaz státních podpor stanovený v článku 107 SFEU, je třeba připomenout, že opatření, kterým veřejné orgány poskytují určitým podnikům zvýhodněné daňové zacházení, které sice není spojeno s převodem státních prostředků, ale staví příjemce do výhodnější finanční situace oproti ostatním poplatníkům, je státní podporou ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU (viz zejména rozsudek P, C-6/12, EU:C:2013:525, bod 18 a citovaná judikatura).

62 Nedostatek účinnosti nebo odstrašujícího účinku sankcí stanovených v oblasti DPH sice může dotyčným podnikům případně zajistit finanční výhodu, v projednávané věci nicméně nepřichází v úvahu použití článku 107 SFEU, jelikož všechny operace podléhají režimu DPH a všechny trestné činy spáchané v oblasti DPH jsou sankcionovány trestními sankcemi bez ohledu na zvláštní případy, ve kterých by mohla právní úprava promlčení zprostit některé trestné činy trestněprávních následků.

63 Zatřetí, pokud jde o článek 119 SFEU, toto ustanovení v odstavci 3 zmiňuje jakožto jednu z hlavních zásad, která by měla určovat činnosti členských států v rámci zavádění hospodářské a měnové politiky, zásadu, že členské státy mají zajistit zdravé veřejné finance.

64 Je však třeba uvést, že otázka, zda jsou dotčená ustanovení vnitrostátního práva, která mohou vést k beztrestnosti některých trestných činů v oblasti DPH, v souladu s uvedenou zásadou zdravých veřejných financí, nespadá do oblasti působnosti článku 119 SFEU, jelikož tato otázka je jen velmi nepřímo spjata s uvedenou povinností členských států.

65 Za těchto okolností je na první, druhou a čtvrtou položenou otázku třeba odpovědět tak, že taková právní úprava promlčení trestných činů spáchaných v oblasti DPH, jako je úprava stanovená dotčenými vnitrostátními ustanoveními v jejich znění v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení, nemůže být posuzována ve světle článků 101 SFEU, 107 SFEU a 119 SFEU.

K nákladům řízení

66 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) **Taková vnitrostátní právní úprava týkající se promlčení trestných činů, jako je úprava zakotvená článkem 160 posledním pododstavcem trestního zákoníku, ve znění zákona č. 251 ze dne 5. prosince 2005, ve spojení s článkem 161 tohoto zákoníku, která v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení stanovila, že úkon, který vede k přerušení běhu lhůty a spadá do rámce trestních stíhání týkajících se závažných podvodů v oblasti daně z přidané hodnoty, má za následek prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, může ohrozit splnění závazků uložených členským státům článkem 325 odst. 1 a 2 SFEU, pokud by tato vnitrostátní právní úprava ve značném množství případů závažných podvodů ohrožujících finanční zájmy Evropské unie bránila uložení účinných a odstrašujících sankcí nebo pokud by stanovila delší promlčecí lhůty pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy dotyčného členského státu než pro případy podvodů ohrožujících finanční zájmy Evropské unie, ověření čehož přísluší vnitrostátnímu soudu. Vnitrostátní soud je povinen poskytnout plný účinek čl. 325 odst. 1 a 2 SFEU tak, že podle potřeby upustí od použití ustanovení vnitrostátního práva, která by dotyčnému členskému státu mohla bránit v dodržování povinností, které mu ukládá čl. 325 odst. 1 a 2 Smlouvy o FEU.**

2) **Taková právní úprava promlčení trestných činů spáchaných v oblasti daně z přidané hodnoty, jako je úprava stanovená článkem 160 posledním pododstavcem trestního zákoníku, ve znění zákona č. 251 ze dne 5. prosince 2005, ve spojení s článkem 161 tohoto zákoníku nemůže být posuzována ve světle článků 101 SFEU, 107 SFEU a 119 SFEU.**

Podpisy.